

A KONYHAKERTI NÖVÉNYTERMESZTÉS SZOKÁSAI ÉS HIEDELMEI A KÁLI-MEDENCÉBEN

Minden parasztszalánál megvolt a munkamegosztás formája. A Káli-medence községeiben is jól megfigyelhető ez. Nagyon jól elválasztódnak egymástól a férfi- és a női munkák. Hogy mi volt a férfi- és női munka egy családban, azt természetesen befolyásolta a család nemek szerinti megoszlása is. Azonban voltak olyan munkák is, amelyeket kizárólag nők végeztek. Többek között a főzés. Nagyon sok férfi a mai napig sincs tisztában a főzés tudományának alapvető dolgaival sem.

A konyhakerti veteményezés is a gazdasszony feladata volt. Talán a legfontosabb munka volt ez. Ugyanis itt termelte és termeli meg ma is a háziasszony a főzéshez szükséges alapanyag nagy részét.

Ehhez a munkához már az előző évben fel kellett készülni. A legtöbben nem vásárolták a magokat, hanem maguk termelték. Jobban bíztak és bíznak ma is az ilyen magok csiraképességében. Másrészt szegyenek tartották volna, ha nem tudnak gondoskodni saját kertjükből a következő évi magokról. Mindenkinek kellett, hogy legyen maga által termelt *evetnyivaló*ja.

A Káli-medence nyolc községe közül Mindszentkál, Szentbékál, Salföld és Kékkút színtiszta katolikus, Balatonhenye, Monoszló református, Kővágóórs és Köveskál pedig vegyes vallású község volt még a század elején. Monoszlón, amely valamikor tiszta református község volt, ma így oszlik meg a lélekszám Szilassy Kálmán lelkész adatai szerint: 115 református, 61 katolikus, 16 evangélikus, 6 nazarénus, 2 felekezeten kívüli.

Érdekes dolgot figyelhetünk meg a községek hiedelmeiben is. A katolikus községek lakói között a mai napig is jobban élnek a növénytermesztéshez kapcsolódó szokások és hiedelmek, mint református lakóknál. Ez persze nem azt jelenti, hogy a reformátusok nem figyelték meg az időjárás változásait és nem alkalmazták az ősöktől tanult veteményezési szokásokat.

A veteményeskert munkáit négy csoportba oszthatnánk fel: 1. a talaj előkészítése és az ehhez kapcsolódó szokások; 2. a veteményezés a hozzá kapcsolódó szokásokkal; 3. a növények ápolása és ehhez kapcsolódó szokások; 4. betakarítás és hozzá kapcsolódó szokások.

A konyhakertet — ha mód volt rá — minden második tavasszal megtrágyázták és trágyázzák ma is. Arra nagyon figyeltek minden községben, hogy újhholdkor ne vigyenek ki trágyát a kert-

be — a mezőre sem —, mert akkor a férgek tönkreteszik, és nem lesz benne erő.

Már kertészség közben kiválasztotta a gazdasszony a legjobb helyet, és ide ültette a káposztamagot, Gergő- vagy József-napkor, március 12. illetve március 19-én. Ez szélétől védett, napfényes hely volt. A talaj itt volt a legjobb minőségű. Ezután jött a többi palántamag. Ezeket régi rossz edényekbe ültették, a lakás ablakaiba helyezték. Itt az üvegen keresztül sütötte a nap, minden nap megöntözték. Majd amikor eljött a kihalantázás ideje, kiültették, vagy ahogy Szentbékállán mondták, *kipikérozták*.

A földet az edényekbe a rétről hozták. A *pucoktúrásokat* — vakondtúrásokat — szedték fel, mert ez jó föld volt. Akadt olyan is, aki az erdőbe ment el jó földért, ugyanis ebben fejlődik igazán szép palánta. Ez a föld tápanyagban sokkal gazdagabb, mint a kertben található.

A paprikamagot március utoljában ültették el, majd kb. egy héttel később a paradicsommagot, mivel az sokkal gyorsabban nő, mint a paprika.

A háznál levő kertek sokszor kinyúltak a mező szélére. Így bizony gyakran előfordult, hogy a vadak kárt tettek benne. Ez ellen is próbáltak védekezni: az úrnapi sátorból ágat vettek ki, azt hazavitték és kitűzték a föld végébe. Így nem érte kár a földet, az Isten áldása megsegítette a veteményt, ami a kertben volt.

Ha jó nagy volt a veteményeskert, akkor kukoricát is vetettek bele. Ezt április 24-e és május 10-e között rakták el. Ez a férfiak dolga volt. Az adatközlők közül többen elmondták Szentbékállán, Mindszentkállán, hogy ilyenkor hajnalban a férj kiment és megkerülte a földet. Mindszentkállán volt olyan férfi is, aki mezit-láb, bő gatyáját leeresztve tette meg ezt az utat a földje körül. Valamit mondott is ilyenkor, de ezt az adatközlők nem tudták. Így a vakond és a vaddisznó nem túrta ki a kukoricát.

Ha elvetették a kukoricát, akkor a föld színére elszórtak néhány marokkal, hogy az ürgék azt egyék és ne a földben lévő. Volt, aki a vetés végzetével egy csutát négy felé tört, és ahová a kukorica került, a négy sarokra letűzte és azt mondogatta: „Ide gyertek! Itt egyetek!”

A kukoricaültetés közben — általában az ültetés közben — nem volt szabad beszélni, mert akkor férges lett a vetemény.

Általában a kert két végébe krumplit raktak. Az egyik krumpliban takarmánytököt, a másikba spárgatököt raktak *kösztesként*. Messze kellett

egymástól ültetni a kétfajta tököt, mert ha közel volt, könnyen elfajult.

A kertbe krumplit csak annyit raktak, hogy nyáron legyen a főzéshez, ha már elfogyott a régi. A többi ki, a mezőre rakták.

Hóolvadás után, ha a föld már jól kiszáradt, lehetett kezdeni a veteményezést. Vöröshagyma, fokhagyma — őszi és tavaszi is volt — petrezselyem, sárgarépa, cukorborsó, bab . . . stb.

A krumplit általában áprilisban *Gyula hetében* rakták. Ha végeztek a rakásával — ami kapával történt, vagyis a férfiak készítették a lyukakat, a nők pedig beletették a burgonyát csírával felfelé és rákotorták a földet, egy kicsit megtaposva —, a gyerekek meghemperegtek a föld szélén, hogy jó termés legyen.

A holdnak nagy szerepe volt az ültetések idejének kiválasztásában. Mindig figyeltek arra, hogy *ujján* ne kerüljön a földre semmi, mert akkor a féreg elrágta. Egyébként ezt az állattartásnál is betartották. Újholdkor soha nem ültettek meg baromfit, de ilyenkor új munkába sem kezdtek bele. Március, április és május hónapokban a Rák és Skórpó jegyében nem ültettek, mert akkor elrágta valami a kibújt növény gyökerét. Ugyanezekben a hónapokban Iker és Bika jegyében ültettek, mivel ilyenkor szép nagyok és egészségesek lettek. A Vizöntő jegyében már megoszlottak a tapasztalatok. Szentbékállán nem ültettek, mert azt tartották, hogy ilyenkor megjön a nagy eső, és a földben levő mag elrohad. Kékkúton viszont elültették a magokat, mert az esős időben könnyen kicsíráztak, és hamarabb előbújtak a földből. Mérleg jegyében is szerettek ültetni, mert szépek és súlyosak lettek a növények.

Hétfőn, kedden szerettek ültetni, mert akkor bőven volt ideje a növénynek a kikelésre. Fekete héten — húsvét előtt három héttel — nem ültettek, mert akkor vagy ki sem kelt, vagy ha ki is kelt, elpusztította valami. A legjobb volt nagyhéten ültetni, mert ilyenkor nagy termés lett.

Az 1927-es naptár szerint a sárgarépát a következő napon ültették. Március végén volt jó ültetni, mert így hamar lett sárgarépa. Így a következő nap felelt meg: 1927-ben március utolsó hete fekete hét volt, tehát akkor nem lehetett. Így ebben az évben a sárgarépa ültetésének egyedül március 21-e felelt meg. Ez a Mérleg jegye volt.

A kártevők ellen nem nagyon tudtak védekezni. Ha elpusztult a növény és még lehetett, ültettek helyette másikat. Később, amikor már tudtak venni növényvédő szereket, akkor természetesen azzal próbálták védekezni.

Van azonban még ma is olyan asszony, aki nem szívesen használ vegyszert, inkább kézzel leszedi a burgonyabogarat a növényről és összetapossa. Ha kell, akár naponta kijár és összegyűjti ezeket, de nem szereti, ha a burgonyán érezni lehet a vegyszer ízét.

Arra nagyon odafigyelt a veteményező asszony, hogy a növények ne kerüljenek ugyanarra a helyre a következő évben. Minden növénynek más a gyökere, ezért a talaj más-más rétegéből szívja a táplálékot. Ezért állandóan váltogatták az egyes növényeket.

Az egész tavaszi munka megkezdése előtt el-

mentek a templomba és imádkoztak a jó termésért a katolikusoknál. Ugyanitt, ha nehezen jött meg az eső tavasszal, szintén imádkoztak. A pap is imádkozott a mise után a katolikusoknál.

Monoszlón a tavaszi munkák megkezdése előtt, mielőtt a mezőre mentek volna az emberek, bementek a templomba a reggeli könyörgésre. Itt reformátusok éltek. A kapákat és a kaszákat a templom oldalához állították. Ebben a református községben és a többiben is, nemcsak a katolikusoknál, a veteményezés után esőért és jó termésért könyörögtek. Ha szárazság volt, újra imádkoztak.

Tehát a tavaszi munkát sem a katolikusok, sem a reformátusok nem kezdték meg anélkül, hogy ne imádkoztak volna. Minden munkát, így az ültetést is az „Uram Jézus segíts meg!” fohással kezdték.

Az aprómagvakat — petrezselyem, sárgarépa — mindig hétfőn egy és hét óra között vetették, mert akkor egy gyökere lett, és az szép hosszú, egészséges volt.

A káposztapalántát akkor ültették szét, ha már jó erősek voltak a palánták. Ehhez külön szertartás fűződött. Káposztapalánta minden háznál nagyon sok volt. Nemcsak a kertekbe ültettek, hanem a káposztáskertekbe is. Majdnem minden családnak volt a falu végén egy kis földdarabja, ahová régebben csak káposztát ültettek. Innen az elnevezés: *káposztáskert*. Ma már egyre kevesebben művelik meg ezt a területet és nem káposztát ültetnek bele, hanem burgonyát, uborkát, paprikát.

A káposztaültetéskor, amikor már minden palántát ledugtak — volt, aki ültetőfát használt, volt, aki a mutató- és középső ujjával csinált lyukat a palántának —, a legnagyobb fenekű asszony kiment a káposztasor végére és *megtottyóta* magát; vagyis a fenekét ütögetve leuggolt, miközben ezt mondta: „Ekkorára nyőjjetek!”

Volt, aki a következő verset mondta, miközben megtottyóta magát:

„Se ne ájijatok,
se ne üjjetek,
hanem ekkorára nyőjjetek!”

Az uborka ültetésének módja szinte falvanként változik. Kékkúton mindig május 5. és 10. — 100. nap — között ültették és ültetik ma is az uborkamagot. Szentbékállán az uborka végéhez — még ma is — paradicsompalántákat ültetnek, mert akkor nem lesz keserű az uborka. Pénteken nem ültettek uborkát, mert akkor keserű lett. Ezt is ugyanebben a faluban. A péntek nem hoz szerencsét semmiféle munkában. Tehát, ha teheték, akkor kerültek a pénteki új munkakezdést is. Szintén szentbékállaiak szerint a déli harangszókor kell ültetni, mert akkor bőtermő lesz. Akad, aki a 100. napra — május 10. — esküszik ugyanebben a faluban, mert akkor százat hoz egyszerűre. Sőt, van, aki hétfőn *naplókötte* előtt ülteti, és így nem lesz keserű.

Balatonhényén egy adatközlő, Mátyás Károlyné május 10-én, a kapolcsi vásár napján ültette el mindig az uborkát, mert akkor bőtermő lett. Mindegy volt, ha esett, ha fújt, az uborkát akkor

is elültette. Így kétszeresen is bebiztosította magát a jó termés felől. Ugyanis ez volt a 100. nap, és a vásárba menők hosszú sorával megegyezett a termés bősége is.

Szent György-napkor is ültettek uborkát a déli órákban, és ekkor palántázták ki a paprikát és a paradicsomot is, mert akkor bő termés lett rajta. Ha Szent György napja vasárnapra esett, akkor előző nap az uborkaültetéshez mindent előkészítettek, mivel vasárnap nem dolgozott a gazdasszony. Ha a templomból hazament, gyorsan elültette az uborkamagot.

Ha az uborkának hét levele lett, akkor *kiherélték*. Vagyis a közepét lecsípték, és ezt a keresztútra dobták, hogy az uborka bőtermő legyen és jól fusson el.

A gazdasszony az uborka első termését — bármilyen kevés is volt az — zsákban húzta fel a kertből, hogy nagyon sok teremjen rajta. Közben azt mondogatta:

„Annyi legyen hogy ne birgyam,
Menyem lányom idehijjam!”

Ha nem volt menyé és lánya, akkor a következőt mondta:

„Annyi legyen hogy ne birgyam,
Szomszédasszont idehijjam!”

Figyelemre méltó adat az is például, hogy az első gyümölcssel ellentétben, a veteményeskert terméseiből nem adtak senkinek, mert akkor elvitte a termést és nem lett több. Ha viszont a család fogyasztotta el, akkor bő termés ígérkezett. A gyümölcsfa első terméséből viszont akit csak tudtak, megkínáltak, mert akkor bőtermő lett a fa.

A tök a burgonya ültetésekor került a földbe. Általában minden községben csütörtökön ültették, mert ennek a napnak a nevében benne van a tök, és így biztosan jó termő lett. Szentbékállán a következőképpen ültették el a tököt. Mindig futva rakták, hogy jó futó legyen. Amikor kiértek a sorban, leültek, a fenekükre ütöttek, és azt mondták: „Ekkorára nyőjjetek!”

Az egyik mindszentkállyi adatközlő szerint a tök akkor lesz bőtermő, ha férfi rakja. Ezért náluk mindig az apja, később, mikor férjhez ment, a férje rakta. Természetesen ő is csütörtökön. A csizmája sarkával benyomta a földet, és abba rakta bele a magot, majd kis földet kotort rá a lábával, és újra rálépett. Közben ezt mondogatta:

„Raklak tököm csütörtökön,
Kejj ki tököm csütörtökön,
Nyőjj meg tököm csütörtökön!”

Minden mozzanatra jutott egy-egy verssor, és ezt minden bokornál elmondta.

Ma már a férje nem él és férfi tagja nincs a családnak Mindszentkállán. Így maga rakja el a tököt, de a verset ugyanúgy elmondja hozzá, mint valamikor édesapja és férje tette.

Tököt kint a mezőn is ültettek és ültetnek ma is a krumpli közé. Amikor befejezik az ültetést, a gazda kiállt a föld szélére, széjjeltárta karjait és ezt mondta:

„A tökömnek a szára
Fusson szét a határba.
Termés is jó sok legyen,
Egy vékánál nagyobb legyen!”

A babot a *gyepű* — a kertet körbekerítő tús-

kés ágak — mellé ültették, arra nyugodtan fel-futhatott. Ezt szívesen beáztatták, hogy hamarabb kikeljen. Ha volt a kertben kukorica, akkor amellé is ültettek babot, nem kellett kikarózni, futhatott a kukoricára.

Sok családnak a kertje igen kicsi volt, és ez nem volt elég arra, hogy a konyhára való egész évi alapanyagot megtermelje. Ilyenkor a mezőn is veteményeztek. A kertbe mindenből csak annyit rakott a gazdasszony, hogy nyáron legyen honnan bevinni, ha gyorsan kell. A többi a mezőre. Ezeket is ugyanazon a napon, mint a bentlevőket.

Aztán ahogy nőttek a növények, sorban mindent kapálni lehetett. Ha nem akarta, hogy a szomszédok kiszólják, akkor bizony többször is meg kellett kapálnia, hogy szép tiszta legyen a vetemény.

Egyre szebb lett a kert, lassan beérett az első termés. Igazán szemet gyönyörködtető látvány, ahogy a növények katonás rendben állnak a kertben, és virágaik körül csak úgy zsonganak a méhek és a darazsak. Nem csoda, ha a gyermekjátékokba, mondókákba és népdalokba is belekerültek a veteményeskert növényei és termései. Szívesen megéneklie a nép, hiszen közvetlenül hozzákapcsolódik életükhöz, munkájukhoz. A gyermekeknek pedig mindig volt és van ma is egy kis sarok a kertben, ahol édesanyjuk, nagyanyjuk irányítása mellett ők is elültetik és gondozzák életük első növényeit, hogy majd mire felnőnek, észrevétlenül elsajátítsák a konyhakerti növények vetési idejét és a hozzá kapcsolódó szokásokat.

A gyermekjátékok közül mindjárt a zöldségjárás kapcsolódik szorosán a tavaszi megújuláshoz. A Káli-medence szinte központja a zöldségjárásnak. Húsvéthétfőn délután játszották a lányok ezt a tavaszköszöntőt. Akkorra kinyílt a koronavirág. Ezt a hosszú szárú, több apró harangocskát himbáló növényt a lányok különböző színű szalagokkal díszítették fel. A játék a templom elől indult. A lányok itt kézfogással sort alkottak, miközben énekelték:

Szállj e-lő zöld ág,
zöld le-ve-lecs-ke,
Jöjj el, jöjj el, bok-ros-tul,
bok-ron ma-rad-jon!

A koronavirágot az első két lány tartotta összefogott kezében. A sor sétálva haladt a falu vége felé, miközben a Bújj, bújj zöld ág című dalt énekelték, és játszottak. A játék akkor fejeződött be, amikor kiértek a falu végére. Itt aztán kezdődtek a játékok. Néhány játék a játszottak közül:

Ba-bot fő-ztem, jól meg-sóz-tam,
á-be-le, bá-be-le, bukk!

Páros szökdelőjáték. A játszó pár tagjai egymás mellé állnak, előrenéznek mind a ketten. Jobb kéz jobbot, bal kéz balt fog, majd megindul a pár a dal ritmusára, szökdelve. A bukk szócskához érve, a játékosok ellenkező irányba fordulnak, de egymás kezét nem engedik el. Így folytatják tovább a játékot.

Ku-ko-dá-né ká-posz-tát főz,
 hej li-li-om
 Fe-je fő-lött meg el a gőz,
 hej, li-li-om
 He-je-jej li-li-om,
 a-kár a cim-ba-li-om!
 Zöld pa-ra-di-csom,
 li-li-om, li-li-om,
 Meg-csált a szi-ve
 jól tu-dom, jól tu-dom
 Egy é-le-tem egy ha-lá-lom
 Vagy te-tőled el kell vál-nom
 é-des ga-lam-bom

A kört alkotók, a kör középpontja felé tekintve, kézfogás nélkül leguggolnak. A körön kívül és belül egy-egy kislány kézkaput tart a guggolók fölé, és sétál körbe, és a dal ritmusára megérintik kezükkel egy-egy guggoló fejét. Az egy életemnél megállnak, és csak az ott levőnek a fejét érintgetik. Újrakezdéskor e pár cserél helyet a sétálókkal.

Azután elérkezett a betakarítás ideje is, elkezdheték kiszedni a termést. Itt már nem figyeltek különösebben arra, hogy milyen napokon legyen. Ahogy megérett és volt idejük, kiszedték. Míg a veteményezést mindenki szerette maga csinálni, addig a szedésnél szívesen összesegítettek egymásnak az asszonyok. Ugyanis a vetés ideje alatt nem volt szabad beszélni, mert elragta a féreg a magot. A szedésnél már nyugodtan beszélhettek, nem történt baja a termésnek.

Balatonhényén jegyeztem fel egy köszönési formát, melyet őszi betakarítás idején mondanak egymásnak az emberek, ha termést szedő embert látnak, így köszönnek neki: „Diszicsd szaporáját!”

A Káli-medence falvaiban nemcsak csemegepaprikát, hanem fűszerpaprikát is termesztenek. A legtöbb háznál ma is maguk állítják elő a piros paprikát. Csodálatos látvány, amikor az őszi nap sugarai rávetődnek a vérvörös színű paprika-füzérekre a ház oldalán. Egy-egy háznál 25-30,

de volt olyan is, ahol 40-50 füzérrel volt régebben. Ma már csak az idősebbek termesztik.

Ha a termés bekerült az udvarra, gondoskodni kell annak téli szállásáról. A hagymát és a fokhagymát ma is a padlásra öntik fel. A sárgarépa és a petrezselyem a pincébe kerül. Itt homokba ágyazzák bele. A babot kikopálják, vászonzacskóba teszik és felviszik a padlásra.

A burgonyát kapával vagy kilencágú *vellával* szedik. Szedés után általában mindjárt széjjel is válogatják három csoportba: apró — állatoknak; rakó — a jövő évre elrakni; öreg — emberi fogyasztásra.

A *kicsértes* — hibás — burgonyát nem tették a többi közé, mert tönkretette volna. Ha sok volt a krumpli, akkor nem válogatták mindet szét, hanem egy részét *evermőték*. 40-50 cm mély gödört ástak, ebbe beletették a krumplit. A gödör átmérője a krumpli mennyiségétől függött. Volt úgy, hogy két méter is volt. A krumplira szalmát tettek, ezért pedig jó vastagon betakarták. Egy kis *uromgya* — csúcsa — is volt, hogy az eső lefolyjon róla, ne ázzon be. Ezt csak tavasszal szedték elő, ha megjött a jó idő, hogy ne melegedjen be. Akkor ugyanis *kicsírzott* — kicsírzott — volna a burgonya.

Legutoljára törték a kukoricát. Ezt a pajtába tették be. Estére összehívták a szomszédokat és megfosztották. Ilyenkor aztán ment a tréfa, dalolás, mese. A gyerekeknek a fosztásból és a kukoricahajból babákat készítettek.

Amikor a kertből kifogyott minden, *össze-grablázták* — összegereblyézték — és a gatz elégették. Kékkúton iratlan törvény volt, hogy este 6 óra után nem raktak tüzet, mert az veszélyes lett volna a környékre. Csak a használhatatlan dolgokat égették el a kertben és a mezőn is.

A kert rendben volt, várta az első havat, mely csendben betakarta. Tavaszra kipihente magát, friss erővel várta a magvakat, hogy a vízzel, a napfényel és az ügyes kezű gazdasszonnyal együtt életet adjon neki.

FÜGGELÉK

Imák: (katolikus)

„Úr Isten! kiben élünk, mozgunk és vagyunk, adj alkalmas erőt híveidnek, hogy segítettven szent felségedtől szükségünkben, annál buzgóbban törekedhessünk az örökkévaló javak után. Amen.”¹

„Könyörgünk. Menny és Föld Ura, aki végtelen jóvoltodból és atyai gondviselésedből a földet gyümölcstermővé tetted, hogy terményeidnek bőséges táplálékuk legyen, könyörgünk, áraszd ránk áldását és adj testünk táplálására bőséges eledelt. Ne zárd be vétkeink miatt az eget, hanem amiképpen Illés próféta kérésére megnyitottad az ég csatornáit, most is öntözzed hasznos esővel a földet. Tisztítsd üdvös szelekkel a leve-

gőt és éltető eget őrizd meg égháborútól szolgálaid testi táplálékát, hogy a lelki eledel mellett testi eledellel is bősékedvén, vígan és örömmel szolgálhassunk szent Felségednek, a mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen.”²

„Urunk, Istenünk, hallgasd meg a hozzád kiáltók könyörgését és alázatos kérésünkre adj nekünk szép tiszta időt. Túláradó irgalmasságodból engeddd éreznünk kegyességedet, ámbár az igazság mértéke szerint büntetést érdemlünk. A mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen.”³

A reformátusoknak nem volt külön imájuk, ők csak a magukban megfogalmazott imákat mondták el, könyörögve az Istenhez jó időért és esőért, jó termésért.

JEGYZETEK

1. Zarándokól Vezérkönyve. Nagy Sándor Könyvnyomdája, Budapest, 1895. 192.
2. Imádságos Könyv. Ecclesia Kiadó, Budapest, 1966. 288.
3. A Veszprém Egyházmegye Ima és Énekeskönyve. Egyházmegyei Nyomda, Veszprém, 1937. 22.

SÓFALVINÉ, MÁRTA TAMÁS

DIE GEWOHNHEITEN UND GLAUBEN DES PFLANZENBAUS IN DEN GEMÜSEGÄRTEN DES KÄLER BECKENS

In den Dörfer des Käler Beckens — in Köveskál, Kővágóórs, Balatonhenye, Monoszló, Mindszentkál, Szentbékál, Kékkút, Salföld — ist die Form der Arbeitsteilung nach den Geschlechtern sehr gut zu beobachten. So war z.B. die Aussaat im Gemüsegarten ausschließlich die Aufgabe der Bäuerin. Sehr viele Glauben und Gewohnheiten sind mit dieser Arbeit verbunden. Zur Aussaat stellte jeder die Samen selber her. Die Elteren Hausfrauen vertrauen auch noch heute auf die Keimfähigkeit dieser Samen.

Nach der Düngung wurde umgegraben, und danach gelangten die Samen in die Erde. Es war auch wichtig, welcher Samen an welchem Tag gesät wurde. So säte man z.B. die Petersilie und die Möhren nur am Montag zwischen ein und zwei Uhr, da dann nur eine Wurzel wuchs und diese schön lang und gesund war. Bei Neumond wurde nicht gepflanzt, da dann die Würmer die Wurzeln der auskeimenden Pflanzen abfrassen. Die sätende Bäuerin achtet auch darauf, daß die Pflanzen im

folgenden Jahr nicht an die gleiche Stelle gelangten. Jede Pflanze hat eine andere wurzel, deshalb nimmt sie die Nährstoffe aus einer jeweils anderen Schicht des Bodens auf.

Vor dem Beginn der Frühjahrsarbeiten betete man zu Gott, damit eine gute Ernte sei. In dieser und auch in den anderen Arbeiten behielt man die religiösen Gewohnheiten bei. Jede Arbeit wurde mit einem Gebet begonnen.

Während des Sommers hackte man die Pflanzen mehrmals und goß sie, falls dies nötig war. So konnte man mit einer wirklich guten Ernte rechnen.

An diese Arbeitsvorgänge schließen sie viele Volkslieder und Kinderspiele an. Daraus ist ebenfalls ersichtlich, wie sehr diese Arbeit zu ihrem Leben hinzugehörte.

So wie die Früchte der Pflanzen reiften, wurden sie geerntet und für den Winter gelagert, damit bis zur nächsten Ernte die Versorgung der Küche gesichert war.

